Stichting Lezen en Schrijven
Bezuidenhoutseweg 60
2594 AW Den Haag
070 - 302 26 60
info@lezenenschrijven.nl
lezenenschrijven.nl

Gemeente: Goirle

Datum: 02-07-2021

Onderwerp: Handreiking aanpak laaggeletterdheid voor verkiezingsprogramma's Gemeenteraadsverkiezingen 2022

Samen kunnen we laaggeletterdheid in uw gemeente voorkomen en verminderen. In deze handreiking vindt u:

- Meer informatie over laaggeletterdheid.
- Een overzicht van de huidige stand van zaken van de aanpak van laaggeletterdheid in uw gemeente en de rest van Nederland.
- Concrete doelen en voorstellen om laaggeletterdheid in uw gemeente op een effectieve en duurzame manier aan te pakken.

Laaggeletterdheid in Nederland[1]

2,5 miljoen laaggeletterden
In Nederland zijn ruim 2,5 miljoen mensen laaggeletterd. Zij hebben moeite met basisvaardigheden zoals lezen, schrijven of rekenen. Hierdoor is meedoen in de maatschappij moeilijk voor hen. Denk aan solliciteren, reizen, apps gebruiken of toeslagen aanvragen. Doordat mensen moeite hebben met lezen, schrijven of rekenen, hebben zij vaak ook moeite met het gebruik van een computer of een smartphone.

Kloof overbruggen
Er is een kloof ontstaan tussen mensen die goed kunnen lezen en schrijven en mensen die daar moeite mee hebben. Door de coronapandemie is deze kloof verder vergroot. De hardste klappen vielen namelijk bij de kwetsbare groepen in de samenleving, waaronder laaggeletterden. Om een stabiele, sterke samenleving te kunnen realiseren, is het belangrijk dat iedereen mee kan doen. We moeten de kloof dus overbruggen. Dat doen we door ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen de basisvaardigheden beheersen.

Investeren loont
Investeren in de aanpak van laaggeletterdheid levert het volgende op:

- Inwoners voelen zich volwaardig lid van de samenleving en doen actief mee.[2]
- Inwoners zijn gezonder (dat betekent besparing op de gezondheidszorg).[3]
- Inwoners hebben meer kansen op de arbeidsmarkt.[4]
- Betere aanpak van schuldenproblematiek.[5]

[1] Zie meer informatie op de website van Stichting Lezen en Schrijven: https://www.lezenenschrijven.nl/informatie-over-laaggeletterdheid-nederland
[2] Voor meer informatie over hoe de het aanpakken van laaggeletterdheid bijdraagt aan de zelfredzaamheid zie: https://www.lezenenschrijven.nl/wat-doen-wij/oplossing-voor-je-vraagstuk/factsheet-taal-maakt-zelfredzaam
[3] Voor meer informatie over de relatie tussen laaggeletterdheid en gezondheid zie: https://www.lezenenschrijven.nl/wat-doen-wij/oplossing-voor-je-vraagstuk/factsheet-taal-maakt-gezonder
[4] Voor meer informatie over hoe het aanpakken van laaggeletterdheid een positief effect heeft op de arbeidsmarkt: https://www.lezenenschrijven.nl/wat-doen-wij/oplossing-voor-je-vraagstuk/factsheet-laaggeletterdheid-en-werk

- Beter onderwijs.
- Uit de evaluatie van het programma Taal voor het Leven (2018-2020) blijkt dat - met de juiste aanpak - 74% van de laaggeletterden binnen zes maanden taalvaardiger en zelfredzamer is.
- Een recent PWC-rapport schat de maatschappelijke kosten van laaggeletterdheid op 1,13 miljard euro per jaar.[6] Een groot deel van deze kosten kunnen worden voorkomen en worden geïnvesteerd in de aanpak van laaggeletterdheid.

De aanpak van laaggeletterdheid in uw gemeente

In uw gemeente is 1 op de 6 van uw inwoners laaggeletterd. Zij hebben moeite om mee te kunnen doen op de arbeidsmarkt en in de samenleving. We kunnen dit veranderen door laaggeletterdheid samen aan te pakken.

Wat kunt u doen?

Sinds 2020 is de gemeente verantwoordelijk voor de aanpak van laaggeletterdheid. Om deze aanpak vorm te geven is er in uw arbeidsmarktregio een regioplan opgesteld waarin verschillende partners uit het taalnetwerk een rol spelen. Dit regioplan heet Samen begrijpen we elkaar en hierin zijn de volgende doelen opgenomen:

- Begrijpelijke taal: Organisaties uit het Taalnetwerk en het Taalakkoord communiceren begrijpelijk voor iedereen. Dat wil zeggen op 2F/B1-niveau en waar mogelijk met symbolen.

- Laaggeletterdheid herkennen: Organisaties zijn niet altijd in staat om laaggeletterdheid als onderliggende oorzaak te herkennen. Het is daarom belangrijk dat betrokken organisaties hun eigen kennis over lage basisvaardigheden vergroten, zodat zij tekenen van laaggeletterdheid bij het eerste contact met de klant herkennen en op een juiste manier kunnen doorverwijzen

- Aanbod basisvaardigheden: We zorgen voor een goed aanbod, waar mensen los gebruik van kunnen maken, maar bijvoorbeeld ook via hun werkgever. Het aanbod moet passen bij de vraag van de laaggeletterden

- Bereik en motiveer de doelgroep: We willen laaggeletterden beter bereiken, zodat zij de juiste hulp krijgen. Hiervoor werken we samen met partners binnen het Sociaal en Maatschappelijk Domein.

Om ervoor te zorgen dat deze doelstellingen in de jaren 2022-2026 daadwerkelijk in uw gemeente worden gehaald, vragen we u deze doelen op te nemen in uw verkiezingsprogramma. Als deze doelen niet expliciet worden genoemd in het volgende coalitieakkoord, zijn we bang dat de ambitie verslapt en de doelen niet gehaald worden. Terwijl het juist zo belangrijk is dat de aanpak van laaggeletterdheid structureel wordt geborgd in uw gemeente.

---

[5] Voor meer informatie over de relatie tussen schulden en laaggeletterdheid zie: https://www.lezenenschrijven.nl/wat-doen-wij/oplossing-voor-je-vraagstuk/factsheet-laaggeletterdheid-en-geld
[6] PWC, 'Maatschappelijke Kosten Laaggeletterdheid (2018)

Voorstellen voor uw verkiezingsprogramma

Om bovenstaande doelstellingen te bereiken geven we u graag deze voorstellen mee:

1. Geef de aanpak van laaggeletterdheid bestuurlijke aandacht
Een effectieve en duurzame aanpak van laaggeletterdheid begint bij veel bestuurlijke aandacht voor het onderwerp. Daarom is het belangrijk dat in een volgend college een wethouder expliciet de aanpak van laaggeletterdheid in zijn of haar portefeuille heeft. Ook moet er voldoende ambtelijke capaciteit worden vrijgemaakt voor een succesvolle aanpak van laaggeletterdheid.

2. Zorg dat de aanpak van laaggeletterdheid een prominente rol krijgt in de integrale gemeenteaanpak
Laaggeletterdheid is geen op zichzelf staande uitdaging. Mensen die moeite hebben met basisvaardigheden hebben meer kans op financiële problemen (schulden). Ze zijn minder betrokken bij de maatschappij (doordat zij bijvoorbeeld minder digitale vaardigheden hebben). Ze hebben meer kans op werkloosheid en een grotere kans op een ongezonde leefstijl. Om ervoor te zorgen dat laaggeletterdheid in al deze domeinen wordt herkend en aangepakt is integraal werken binnen de gemeente van groot belang.

3. Creëer een goede (non-)formele educatieve infrastructuur in uw gemeente
Door een goede (non-)formele educatieve infrastructuur kunnen laaggeletterden op een laagdrempelige manier werken aan hun basisvaardigheden. Juist voor het vinden, en bereid vinden van deze kwetsbare groep om weer te gaan leren, is het essentieel dat zij scholing krijgen die bij hen past. Hiervoor is het van belang dat de organisaties die een centrale rol in uw gemeente hebben gebundeld als taalnetwerk. Binnen uw regio bestaat dit taalnetwerk uit ContourdeTwern, ROC's, Bibliotheken en MST. Met deze organisaties kunnen mensen die moeite hebben met basisvaardigheden snel aan de slag met een passend educatieaanbod. Ook zijn getrainde vrijwilligers in de begeleiding van laaggeletterden cruciaal. Daarom is het belangrijk om hen goed te faciliteren.

4. Zorg voor structureel screenen en doorverwijzen van laaggeletterden
Het structureel herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden draagt bij aan de aanpak van laaggeletterdheid in uw gemeente. Dat komt omdat voor laaggeletterden de drempel om hulp te vragen vaak erg hoog is. Om hen daarbij te helpen, is het belangrijk dat mensen die een aanvraag doen bij de balies van uw gemeente, het UWV, de Leerwerkloketten en andere organisaties, worden gescreend op laaggeletterdheid. Deze organisaties komen namelijk veel in contact met kwetsbare doelgroepen, waaronder laaggeletterden. Als iemand (mogelijk) laaggeletterd is, kan hij of zij worden doorverwezen naar hulp bij scholing van de basisvaardigheden. Om dit te bereiken moeten ambtenaren worden getraind op het gebruik van screeningsmethodes. Ook moeten ze bekend zijn met het aanbod van cursussen op het gebied van basisvaardigheden.

5. Maak uw gemeente voor iedereen toegankelijk
Binnen een gemeente die voor iedereen toegankelijk is, ervaren laaggeletterden geen drempels wanneer zij gebruik maken van gemeentelijke dienstverlening. U maakt uw gemeente toegankelijk door:

- Beleid op te stellen voor toegankelijke dienstverlening voor iedereen
- Altijd eenvoudige taal (niveau B1) te gebruiken in de communicatie (zoals in bewonersbrieven, digitale formulieren en op gemeentelijke websites)

Kunt u hier hulp bij gebruiken? Stel dan een panel van Taalambassadeurs samen (dit kan via Stichting Lezen en Schrijven en Stichting ABC) om uw gemeente jaarlijks te laten adviseren.[7] Uw gemeente kan zich ook aansluiten bij het landelijke initiatief 'Direct Duidelijk Brigade' om zo te werken aan de toegankelijkheid van de gemeentelijke dienstverlening.

6. Geef kinderen een goede start
Kinderen die opgroeien in een laagtaalvaardige omgeving hebben een grotere kans om laaggeletterd te worden.[8] Daarom is het van belang dat er aandacht wordt besteed aan beter taal- en rekenonderwijs in uw gemeente. Ook is het belangrijk dat er wordt gewerkt aan basisvaardigheden in de thuissituatie. Daarom is het van belang dat er vanuit de gemeente extra ondersteuning komt voor ouder en kind bij VVE en de basisschool. Hierover kunnen afspraken worden gemaakt in de Lokale Educatieve Agenda. Daarnaast moet de aanpak van laaggeletterdheid een prominente rol krijgen binnen de aanpak van kansengelijkheid in uw gemeente. Daarom is het belangrijk voor uw gemeente om ook deel te nemen aan het landelijke initiatief Gelijke Kansen Alliantie.

7. Stimuleer werkgevers om op de werkvloer te werken aan de aanpak van laaggeletterdheid
Door werkgevers te stimuleren om op de werkvloer te werken aan de aanpak van laaggeletterdheid, maken werkgevers en gemeenten samen een Leven Lang Ontwikkelen voor iedereen mogelijk. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van bestaande en nieuwe structuren, zoals de werkgeversservicepunten, Leerwerkloketten en de Regionale Mobiliteitsteams. De gemeente geeft als werkgever het goede voorbeeld door de eigen werknemers te screenen op laaggeletterdheid en indien nodig taalscholing te laten volgen. Zo werken arbeidsmarkttoeleiding en de aanpak van laaggeletterdheid hand in hand. Binnen uw regio is het taalnetwerk ook verbonden in de werkgroep "werkgevers" en proberen we ook deze groep te bereiken.

8. Geef de aanpak van laaggeletterdheid een prominente rol in het maken van beleid
Zorg dat alle gemeentelijke subsidieverordeningen en opdrachtverleningen worden voorzien van een paragraaf over hoe de desbetreffende organisatie zich gaat inzetten tegen laaggeletterdheid. Zo wordt de aanpak van laaggeletterdheid een gezamenlijk doel. Voeg daarnaast – naast bijvoorbeeld een duurzaamheidsparagraaf – ook een laaggeletterdheidsparagraaf toe aan elk raadsvoorstel. Zo wordt er in nieuwe voorstellen rekening gehouden met de aanpak van laaggeletterdheid.

Hartelijk dank voor uw medewerking. Samen zorgen we ervoor dat iedereen kan meedoen aan onze samenleving.

Met vriendelijke groet,

Monique Peters
Adviseur Midden-Brabant

[7] Voor meer informatie zie: https://www.lezenenschrijven.nl/sites/default/files/2020-08/Factsheet%20Eenvoudige%20taal%20voor%20laaggeletterden.pdf
[8] Een op de vier vijftienjarigen heeft een leesachterstand waardoor hij een grote kans heeft om later laaggeletterd te worden[8] / Cox, T. (2000). Combating educational disadvantage: meeting the needs of vulnerable children. London/New York: Falmer Press.